

Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
MACIEJA SZPUNARJA,
predstavljeni 6. junija 2018¹

Zadeva C-149/17

Bastei Lübbe GmbH & Co. KG
proti
Michaelu Strotzerju

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Landgericht München I (deželno sodišče v Münchnu I, Nemčija))

„Predhodno odločanje – Avtorska in sorodne pravice – Direktiva 2001/29/ES – Uveljavljanje pravic intelektualne lastnine – Direktiva 2004/48/ES – Odškodnina v primeru izmenjave datotek ob kršenju avtorske pravice – Internetna povezava, dostopna družinskim članom imetnika te povezave – Oprostitev odgovornosti imetnika, ne da bi ta moral pojasniti naravo uporabe povezave s strani družinskega člana“

Uvod

1. Čeprav je materialno pravo intelektualne lastnine deloma usklajeno v pravu Unije, so postopki za odpravo kršitev tega prava in za povrnitev škode, ki nastane z njimi, načeloma urejeni z nacionalnim pravom držav članic. Vendar pravo Unije določa nekatere zahteve, ki presegajo zgolj preizkus učinkovitosti, ki se navadno uporabi v okviru procesne avtonomije držav članic.
2. V tej zadevi se postavlja vprašanje obsega teh zahtev in njihove povezave s temeljnimi pravicami. Ta problematika je bila Sodišču že predložena, vendar mu obravnavana zadeva daje priložnost, da razvije in natančneje pojasni svojo sodno prakso v zvezi s tem.

Pravni okvir

Pravo Unije

3. Člen 3(1) in (2)(b) Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi² določa:

„1. Države članice predvidijo za avtorje izključno pravico, da dovolijo ali prepovejo vsakršno obliko priobčenja njihovih del javnosti, po žici ali na brezžični način, vključno z dajanjem svojih del na voljo javnosti tako, da imajo člani javnosti do njih dostop s kraja in v času, ki si ju izberejo sami.

¹ Jezik izvirnika: francoščina.

² UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 230.

2. Države članice predvidijo za spodaj naštetih izključno pravico, da dovolijo ali prepovedo vsakršno obliko dajanja na voljo njihovih del javnosti, po žici ali na brezžični način tako, da imajo pripadniki javnosti do njih dostop s kraja in v času, ki si ju izberejo sami:

[...]

(b) proizvajalcem fonogramov za njihove fonograme;

[...]“

4. Člen 8(1) in (2) te direktive določa:

„1. Države članice predvidijo ustrezne sankcije in pravna sredstva v zvezi s kršitvami pravic in obveznosti, ki jih določa ta direktiva, in sprejmejo vse potrebne ukrepe za zagotovitev, da se ta sankcije in pravna sredstva uporabljajo. Takšne sankcije so učinkovite, sorazmerne in odvračilne.

2. Vsaka država članica sprejme potrebne ukrepe za zagotovitev, da lahko imetniki pravic, katerih interesi so prizadeti s kršitvijo na njenem območju, vložijo odškodninsko tožbo [...].“

5. Člen 2(1) in (2) Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2004/48/ES z dne 29. aprila 2004 o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine³ določa:

„1. Brez poseganja v sredstva, ki jih ali jih lahko predvideva zakonodaja Skupnosti ali nacionalna zakonodaja, če so lahko ta sredstva ugodnejša za imetnike pravic, se ukrepi, postopki in pravna sredstva, predvideni v tej direktivi, uporabljajo v skladu s členom 3 za katero koli kršitev pravic intelektualne lastnine, kot je predvidena v pravu Skupnosti in/ali nacionalnem pravu zadevne države članice.

2. Ta direktiva ne posega v posebne določbe o uveljavitvi pravic in o izjemah zakonodaje Skupnosti o avtorski pravici in pravicah, sorodnih avtorski pravici, predvsem tiste [...] v Direktivi [2001/29], zlasti v členih 2 do 6 in 8.“

6. Člen 3 te direktive določa:

„1. Države članice predvidijo ukrepe, postopke in pravna sredstva, potrebne za zagotovitev uveljavitve pravic intelektualne lastnine, ki jih zajema ta direktiva. Ti ukrepi, postopki in pravna sredstva so pošteni in pravični in niso po nepotrebnem zapleteni ali dragi in ne vsebujejo nerazumnih časovnih rokov ali neupravičenih zamud.

2. Ti ukrepi, postopki in pravna sredstva so tudi dejanski [učinkoviti], sorazmerni in odvračilni in se uporabljajo na tak način, da se izogibajo ustvarjanju ovir za zakonito trgovino in zagotavljajo zaščito pred zlorabo.“

7. Člen 6(1), prvi stavek, navedene direktive določa:

„Države članice zagotovijo, da lahko na zahtevo stranke, ki je predložila razumno dosegljive dokaze, ki zadoščajo za podporo njenim zahtevkom, in je v utemeljitvi teh zahtevkov navedla dokaze, s katerimi razpolaga nasprotna stranka, pristojni sodni organi odredijo, da nasprotna stranka predloži te dokaze ob upoštevanju varstva zaupnih podatkov.“

³ UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 2, str. 32.

8. Nazadnje, člen 13(1), prvi pododstavek, Direktive 2004/48 določa:

„Države članice zagotovijo, da pristojni sodni organi na vlogo oškodovane stranke odredijo kršitelju, ki je vedel ali bi razumno moral vedeti, da sodeluje v dejavnosti, ki je predmet kršitve, da plača imetniku pravice odškodnino, ki ustreza dejanski škodi, ki jo je ta utrpel zaradi kršitve.“

Nemško pravo

9. Člen 97 Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte – Urheberrechtsgesetz (zakon o avtorski in sorodnih pravicah) z dne 9. septembra 1965 določa:

„1. Če oseba protipravno krši avtorsko ali drugo pravico, ki jo varuje ta zakon, lahko oseba, ki jo je kršitev prizadela, od nje zahteva prenehanje zadevnega poseganja, pri ponovitveni nevarnosti pa lahko predlaga izdajo odredbe o prepovedi. Izdaja odredbe o prepovedi se lahko predlaga, tudi če kršitev grozi prvič.“

2. Oseba, ki kršitev stori naklepno ali iz malomarnosti, mora osebi, ki jo je kršitev prizadela, nastalo škodo povrniti. Pri določitvi odškodnine se lahko upošteva tudi dobiček, ki ga je oseba, ki je storila kršitev, ustvarila s kršitvijo te pravice. Odškodnina se lahko izračuna tudi na podlagi zneska, ki bi ga morala plačati oseba, ki je storila kršitev, kot primerno plačilo, če bi pridobila dovoljenje za uporabo kršene pravice. Avtorji, pisci znanstvenih izdaj (člen 70), fotografi (člen 72) in izvajalci (člen 73) lahko tudi zaradi škode, ki ni premoženjska škoda, zahtevajo odškodnino v denarju, če je to pravično.“

Dejansko stanje, postopek in vprašanja za predhodno odločanje

10. Bastei Lübbe AG, družba nemškega prava, je kot proizvajalka fonogramov imetnica avtorskih in sorodnih pravic na zvočni različici knjige.

11. Michael Strotzer je imetnik internetne povezave, prek katere je bil 8. maja 2010 ta fonogram ponujen za prenos neomejenemu številu uporabnikov spletne izmenjevalnice datotek (*peer-to-peer*). Izvedenec je naslov IP natančno dodelil M. Strotzerju.

12. Družba Bastei Lübbe je z dopisom z dne 28. oktobra 2010 M. Strotzerja opomnila, naj preneha kršiti avtorske pravice. Ker ta opomin ni bil uspešen, je nato pri Amtsgericht München (okrajno sodišče v Münchnu, Nemčija) vložila tožbo proti M. Strotzerju kot imetniku zadevnega naslova IP, da bi dosegla plačilo odškodnine.

13. Vendar M. Strotzer prereka, da je sam kršil avtorsko pravico, in trdi, da je bila njegova internetna povezava dovolj zavarovana. Poleg tega zatrjuje, da sta imela dostop do te povezave tudi njegova starša, ki stanujeta v isti hiši, da pa, kolikor mu je znano, nista imela zadevnega dela na svojem računalniku, nista vedela za obstoj tega dela in nista uporabljala programske opreme za spletno izmenjavo datotek. Poleg tega naj bi bil računalnik v času zadevne kršitve izklopljen.

14. Amtsgericht München (okrajno sodišče v Münchnu) je odškodninsko tožbo družbe Bastei Lübbe zavrnilo z obrazložitvijo, da ni mogoče šteti, da je M. Strotzer storil zatrjevano kršitev avtorskih pravic, saj je navedel, da bi lahko zadevno kršitev storila tudi njegova starša. Zato je družba Bastei Lübbe vložila pritožbo pri Landgericht München I (deželno sodišče v Münchnu I, Nemčija), predložitvenem sodišču v obravnavani zadevi.

15. Predložitveno sodišče se nagiba k ugotovitvi odgovornosti M. Strotzerja za storitev zatrjevane kršitve avtorske pravice, ker iz njegovih pojasnil ni razvidno, da bi v času te kršitve tretja oseba uporabljala internetno povezavo in bi zato res lahko prišla v poštev kot kršiteljica. Vendar je predložitveno sodišče naletelo na sodno prakso Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija), ki bi po mnenju predložitvenega sodišča lahko nasprotovala obsodbi tožene stranke.⁴

16. V skladu s sodno prakso Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče), kot jo razlaga predložitveno sodišče, mora namreč tožeča stranka zatrjevati in dokazati kršitev avtorske pravice. Bundesgerichtshof poleg tega meni, da se za imetnika internetne povezave dejansko domneva, da je storil tako kršitev, če v času navedene kršitve nihče drug ni mogel uporabljati te internetne povezave. Če pa internetna povezava v času te kršitve ni bila dovolj zavarovana ali je bila zavestno prepuščena na voljo drugim osebam, potem se dejansko ne domneva, da je kršitev storil imetnik te povezave.

17. Vendar imetnik internetne povezave v skladu s sodno prakso Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče) v takih primerih nosi sekundarno trditveno breme. Ta imetnik temu sekundarnemu bremenu zadosti, če navede, da so imele druge osebe, ki jih po potrebi imenuje, samostojen dostop do njegove internetne povezave in da so torej lahko storile zatrjevano kršitev avtorske pravice. Če je imel dostop do zadevne internetne povezave družinski član, pa imetniku te povezave ni treba zagotoviti dodatnih pojasnil glede časa in narave uporabe te povezave zaradi varstva zakonske zveze in družine, ki je zagotovljeno s členom 7 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina) in ustreznimi določbami nemškega ustavnega prava.

18. V teh okoliščinah je Landgericht München I (deželno sodišče v Münchnu I) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali je treba člen 8(1) in (2) v povezavi s členom 3(1) Direktive [2001/29] razlagati tako, da gre za ‚učinkovite in odvračilne‘ sankcije pri kršitvah pravice do dajanja del na voljo javnosti, tudi če je odškodninska odgovornost imetnika internetnega priključka, prek katerega so bile z izmenjavo datotek storjene kršitve avtorskih pravic, izključena, če imetnik priključka imenuje vsaj enega družinskega člana, ki je lahko poleg njega dostopal do tega internetnega priključka, ne da bi moral na podlagi ustreznega poizvedovanja natančneje povedati, kdaj in kako je ta družinski član uporabljal internet?

2. Ali je treba člen 3(2) Direktive [2004/48] razlagati tako, da gre za ‚učinkovite‘ ukrepe za uveljavljanje pravic intelektualne lastnine, tudi če je odškodninska odgovornost imetnika internetnega priključka, prek katerega so bile z izmenjavo datotek storjene kršitve avtorskih pravic, izključena, če imetnik priključka imenuje vsaj enega družinskega člana, ki je lahko poleg njega dostopal do tega internetnega priključka, ne da bi moral na podlagi ustreznega poizvedovanja natančneje povedati, kdaj in kako je ta družinski član uporabljal internet?“

19. Predlog za sprejetje predhodne odločbe je na Sodišče prispel 24. marca 2017. Pisna stališča so vložile družba Bastei Lübbe, avstrijska vlada in Evropska komisija. Družba Bastei Lübbe in Komisija sta bili zastopani na obravnavi, ki je bila 14. marca 2018.

Analiza

Uvodne ugotovitve

20. Komisija v pisnem stališču izraža dvome o upoštevnosti vprašanj za predhodno odločanje za rešitev spora o glavni stvari. S temi dvomi se ne strinjam.

⁴ Predložitveno sodišče navaja zlasti sodbo Bundesgerichtshof (zvezno sodišče) z dne 6. oktobra 2016, I ZR 154/15, Afterlife.

21. Predložitveno sodišče z vprašanjema za predhodno odločanje v bistvu sprašuje, ali je to, da se lahko imetnik internetne povezave, prek katere so bile storjene kršitve avtorskih pravic⁵, izogne odgovornosti za navedene kršitve, ki temelji na domnevi, tako da brez dodatnih pojasnil imenuje družinskega člana, ki naj bi prav tako imel dostop do te povezave, skladno z zahtevo po učinkovitosti ukrepov, predvidenih za zagotovitev uveljavitve avtorskih pravic, ki izhaja iz člena 8 Direktive 2001/29 in člena 3 Direktive 2004/48. Dvomi predložitvenega sodišča so posledica sodne prakse Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče) glede pravnih sredstev, ki so v nemškem pravu na voljo oškodovanim imetnikom avtorskih pravic.

22. Razlaga in uporaba nacionalne sodne prakse držav članic nista naloga Sodišča, temveč pripadata samo nacionalnim sodiščem. Vendar iz načela skladne razlage izhaja, da morajo nacionalni organi in sodišča določbe svojega nacionalnega prava, kolikor je mogoče, razlagati tako, da zagotovijo polni učinek prava Unije. Ta zahteva vključuje obveznost spremeniti ustaljeno nacionalno sodno prakso, če je ta nezdržljiva s tem pravom.⁶ Zdelo bi se torej, da zahteva po skladni razlagi predložitvenemu sodišču nalaga, da sodno prakso Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče) razlaga in uporabi, kolikor je mogoče, na način, ki zagotavlja polni učinek obveznosti, ki izhajajo iz prava Unije v zvezi z učinkovitostjo pravnih sredstev, ki so na voljo imetnikom avtorskih pravic. Sodišče pa je zagotovo pristojno predložitvenemu sodišču zagotoviti vse potrebne napotke glede obsega teh obveznosti.

23. Če torej predložitveno sodišče dvomi o skladnosti sodne prakse Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče), kot jo samo razlaga, z zahtevami, ki izhajajo iz prava Unije, je Sodišče v celoti pristojno za opredelitev obsega teh zahtev. Preučiti je treba dva vidika te problematike: obseg upoštevanih določb prava Unije in spoštovanje temeljnih pravic pri uporabi teh določb.

Upoštevne določbe direktiv 2001/29 in 2004/48

24. V Direktivi 2001/29 ni navedeno veliko v zvezi z ukrepi za zagotovitev uveljavitve pravic, usklajenih z njo. V členu 8 te direktive je državam članicam zgolj na splošno naloženo, naj predvidijo učinkovite, sorazmerne in odvratilne sankcije za kršitve navedenih pravic. Poleg tega morajo države članice za oškodovane imetnike predvideti možnost, da vložijo odškodninske tožbe. Konkretni ukrepi, ki jih je treba sprejeti za izpolnitev teh obveznosti, so bili v celoti prepuščeni diskreciji držav članic.

25. Vendar je zakonodajalec Unije glede na pomen pravic intelektualne lastnine za vzpostavitev notranjega trga presodil, da je treba določiti podrobnejša usklajena pravila za zagotovitev homogenega varstva teh pravic v vsej Uniji.⁷ Direktiva 2004/48 je tako v celoti namenjena ukrepom za zagotovitev uveljavitve pravic intelektualne lastnine.

26. Res je, da se v skladu s členom 2(2) Direktive 2004/48 ta akt uporablja brez poseganja v posebne določbe na področju avtorske pravice, med drugim v tiste iz člena 8 Direktive 2001/29. Ta določba torej pravilom iz Direktive 2001/29 daje prednost pred določbami Direktive 2004/48. Vendar iz tega ne izhaja, da je treba avtorsko pravico v celoti izključiti s področja uporabe Direktive 2004/48. Člen 2(1) te direktive zelo jasno določa, da se njene določbe uporabljajo „za katero koli kršitev pravic intelektualne lastnine, kot je predvidena v pravu Skupnosti in/ali nacionalnem pravu zadevne države članice“. Ker avtorska pravica nesporno spada pod intelektualno lastnino, se Direktiva 2004/48 zanjo uporablja ob upoštevanju posebnih določb, ki jih v zvezi s to pravico vsebujejo akti prava Unije. V tej direktivi so poleg tega predvidene določbe posebej glede avtorske pravice, zlasti v členu 5, ki določa domnevo avtorstva ali lastništva v zvezi s pravico, sorodno avtorski pravici.

⁵ Ta izraz razumem tako, da zajema avtorske pravice v ožjem pomenu in sorodne pravice, kot so pravice proizvajalcev fonogramov.

⁶ Glej nazadnje sodbo z dne 17. aprila 2018, Egenberger (C-414/16, EU:C:2018:257, točki 71 in 72).

⁷ Glej uvodne izjave 1, 8 in 9 Direktive 2004/48.

27. Člen 8 Direktive 2001/29 je zato treba šteti ne za ločeno določbo zelo splošne narave, temveč bolj za del usklajenega sistema varstva pravic intelektualne lastnine, urejenega z Direktivo 2004/48. Ta sistem presega zgolj procesno avtonomijo držav članic, ker državam članicam nalaga konkretne obveznosti, katerih spoštovanje, tudi s postopkovnega vidika, je predmet nadzora Sodišča, ki presega običajni nadzor načel enakovrednosti in učinkovitosti. Ob drugačni razlagi bi bila Direktiva 2004/48 nesmiselna, saj ne bi imela nobene dodatne vrednosti v primerjavi z obveznostjo, ki jo države članice že imajo na podlagi načela učinkovitosti, in sicer zagotoviti polni učinek materialnih določb prava Unije na področju intelektualne lastnine. Nelogično bi bilo namreč sklepati, da je zakonodajalec Unije zasnoval direktivo, sestavljeno iz obveznosti, ki bi bile lahko vsebinsko izpraznjene zaradi učinka postopkovnih pravil držav članic. Poleg tega ima Direktiva 2004/48 samostojno področje uporabe, saj se v skladu z njenim členom 2(1) uporablja ne le za varstvo pravic intelektualne lastnine, usklajenih na ravni prava Unije, ampak tudi za pravice, določene z nacionalno zakonodajo držav članic. Ta direktiva zato ne more biti omejena zgolj na konkretizacijo splošnega načela učinkovitosti varstva pravic, podeljenih s pravom Unije, to je načela, ki se uporablja v okviru procesne avtonomije držav članic, če ni posebnih določb prava Unije.

28. Če torej člen 8(2) Direktive 2001/29, kot je v zvezi s tem dopolnjen in pojasnjen s členom 13(1) Direktive 2004/48, določa pravico oškodovanega imetnika, da vloži odškodninsko tožbo, to po mojem mnenju pomeni obveznost, da se v nacionalnem pravnem sistemu predvidijo in uporabljajo mehanizmi, ki imetnikom dejansko omogočajo pridobitev teh odškodnin. Čeprav so za konkretne postopkovne mehanizme, namenjene izvajanju teh direktiv, pristojne države članice, je učinkovitost teh mehanizmov predmet nadzora Sodišča. V nasprotju s tem, kar v svojem stališču namiguje Komisija, ta nadzor ni omejen na vprašanje, ali je praktično nemogoče ali pretežavno dobiti odškodnino, ker se ta presoja običajno izvaja v okviru nadzora spoštovanja načela učinkovitosti. Nadzor spoštovanja obveznosti, ki izhajajo iz teh direktiv, zahteva razlago njunih konkretnih določb glede na njihov polni učinek.

29. V postopku v glavni stvari gre za kršitve pravice do dajanja del na voljo javnosti, ki so bile storjene z uporabo interneta. Imetnikom pravice, oškodovanim s tovrstnimi kršitvami, je težko ugotoviti istovetnost kršiteljev in dokazati njihovo vpletenost. Kršitve, storjene prek interneta, namreč ne puščajo materialnih sledi⁸ in v neki meri omogočajo ohranitev anonimnosti krivcev. Edini indic, ki ga je običajno mogoče najti, je naslov IP, s katerega je bila kršitev storjena. To ugotavljanje istovetnosti imetnika naslova IP, čeprav je natančno, ni dokaz o odgovornosti dane osebe, predvsem če je bila zadevna internetna povezava dostopna več ljudem.

30. Zato nacionalne zakonodaje pogosto določajo ukrepe za olajšanje dokaznega bremena, ki ga nosijo oškodovani imetniki avtorskih pravic. Taki ukrepi imajo lahko med drugim obliko domneve krivde imetnika internetne povezave za kršitev, storjeno z njegovega naslova IP. S temi ukrepi je mogoče zagotoviti učinkovitost pravice imetnikov avtorskih pravic, da zahtevajo odškodnino v primerih kršitev, storjenih prek interneta. Na podlagi informacij iz predloga za sprejetje predhodne odločbe je razvidno, da je bila taka domneva s sodno prakso uvedena v nemškem pravnem sistemu.

31. Obveznost vzpostaviti tako domnevo ni izrecno določena niti z določbami Direktive 2001/29 niti z določbami Direktive 2004/48. Vendar če je ta ukrep glavno sredstvo, ki je z nacionalnim pravom predvideno za zagotovitev učinkovitosti pravice zahtevati odškodnino za nastalo škodo, določene v členu 8(2) Direktive 2001/29, ga je treba uporabljati dosledno in učinkovito. S tem ukrepom ne bi bilo mogoče doseči njegovega cilja, če bi bilo prelahko izključiti domnevo krivde, s čimer bi oškodovani imetnik ostal brez drugih možnosti za uveljavljanje svoje pravice do odškodnine za nastalo škodo. Ta pravica bi v tem primeru postala iluzorna.

⁸ V nasprotju z, na primer, prodajo ponarejenega blaga.

32. Če torej člen 8(2) Direktive 2001/29 ne določa nobenega konkretnega sredstva za zagotovitev učinkovitosti pravice zahtevati odškodnino, po mojem mnenju iz tega izhaja, da je treba obstoječe ukrepe uporabljati dosledno in učinkovito. V zvezi s tem imajo nacionalna sodišča bistveno vlogo pri presoji dokazov in tehtanju različnih prisotnih interesov.

33. Posledično mora predložitveno sodišče – če dvomi o razlagi in uporabi sodne prakse Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče) v zvezi z odgovornostjo in obveznostmi imetnikov internetne povezave – prednost dati tisti razlagi oziroma uporabi, s katero je mogoče najbolje zagotoviti učinkovitost varstva pravic intelektualne lastnine.

Varstvo temeljnih pravic

34. Zdi se, da je težava, s katero se srečuje predložitveno sodišče pri uporabi sodne prakse Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče), v uporabi načela varstva družinskega življenja, da bi se omejila obveznost imetnika internetne povezave, da zagotovi informacije glede osebe, ki je lahko kršila avtorske pravice. Če bi ta imetnik povezave navedel, da so lahko poleg njega do te povezave dostopale še druge osebe, mu tako ne bi bilo treba niti razkriti njihove istovetnosti niti zagotoviti drugih pojasnil v zvezi z njimi, ker bi taka obveznost pomenila neupravičeno poseganje v njegov družinski svet.

35. V zvezi s tem je treba poudariti, da so za države članice – ko uporabljajo določbe o prenosu direktiv 2001/29 in 2004/48 – določbe Listine seveda zavezujoče. Pravica do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja je varovana z njenim členom 7. Vendar lahko v sporih, ki se nanašajo na avtorske pravice, pravica do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja konkurira temeljni lastninski pravici, določeni v členu 17 Listine. V odstavku 2 tega člena je izrecno omenjena intelektualna lastnina.

36. Poleg tega je Sodišče že imelo priložnost poudariti, da pravica tožeče stranke do informacij v okviru tožbe, ki se nanaša na varstvo pravic intelektualne lastnine, spada v okvir pravice do učinkovitega pravnega sredstva, zagotovljene s členom 47 Listine, in tako omogoča zagotavljanje učinkovitega varstva pravice intelektualne lastnine.⁹

37. V takem položaju, v katerem si različne temeljne pravice med seboj konkurirajo, morajo nacionalni organi in sodišča nadzorovati zagotavljanje pravičnega ravnotežja med njimi.¹⁰ Tako se lahko zgodi, da je treba potrebno uskladitev zahtev, povezanih z varstvom različnih temeljnih pravic, izvesti na ravni prava Unije, zlasti z razlago tega prava s strani Sodišča.¹¹

38. V okviru tega usklajevanja je treba zagotoviti spoštovanje bistvene vsebine zadevnih temeljnih pravic. Tako je Sodišče razsodilo, da je v nasprotju tako s temeljno lastninsko pravico kot tudi pravico do učinkovitega pravnega sredstva, če se banki dovoli, da se v imenu pravice do varstva osebnih podatkov, določene v členu 8 Listine, sklicuje na bančno tajnost, da bi zavrnila predložitev podatkov o imetniku računa, na podlagi katerih bi bilo mogoče zoper njega vložiti tožbo, povezano z varstvom pravic intelektualne lastnine.¹²

39. Podobno razlogovanje bi bilo mogoče uporabiti v zvezi z medsebojno odvisnostjo med pravico intelektualne lastnine in pravico do učinkovitega pravnega sredstva na eni strani ter pravico do spoštovanja družinskega življenja na drugi.

9 Sodba z dne 16. julija 2015, Coty Germany (C-580/13, EU:C:2015:485, točka 29).

10 Sodba z dne 15. septembra 2016, Mc Fadden (C-484/14, EU:C:2016:689, točka 84).

11 Sodba z dne 16. julija 2015, Coty Germany (C-580/13, EU:C:2015:485, točka 33).

12 Sodba z dne 16. julija 2015, Coty Germany (C-580/13, EU:C:2015:485, točke od 37 do 41).

40. Če bi pravica, priznana imetniku internetne povezave v imenu varstva njegovega družinskega življenja, in sicer da zavrne zagotovitev pojasnil glede oseb, ki so lahko kršile avtorske pravice, v praksi imetniku navedenih pravic preprečevala, da dobi odškodnino za nastalo škodo, bi to ogrozilo bistveno vsebino pravice intelektualne lastnine tega imetnika. V takem primeru bi morala lastninska pravica prevladati nad pravico do spoštovanja družinskega življenja. Če pa bi nacionalno sodišče presodilo, da je tako poseganje v družinsko življenje nedopustno, bi bilo treba tega imetnika internetne povezave šteti za odgovornega za kršitev avtorskih pravic. Taka sekundarna odgovornost je v nemškem pravu očitno mogoča.¹³ Pred ugotovitvijo odgovornosti imetnika internetne povezave bi morale nacionalno sodišče še preveriti, ali ne obstajajo druga postopkovna sredstva, s katerimi bi lahko oškodovani imetnik avtorskih pravic ugotovil istovetnost oseb, ki so storile kršitev, da bi dobil odškodnino.¹⁴

41. Poleg tega se mi zdi, da sta pri tehtanju temeljnih pravic lahko upoštevni še dve drugi določbi Listine.

42. Na prvem mestu gre za člen 20 Listine, ki določa enakost pred zakonom. Po informacijah, ki jih je družba Bastei Lübbe navedla v svojem stališču, gre namreč pri 70 % internetnih povezav v Nemčiji za „družinske povezave“, to je tiste, ki se uporabljajo v družinskem okviru. Ostane torej 30 % povezav, ki se ne uporabljajo v takem okviru in od katerih določeno število verjetno pripada osebam, ki živijo same. Če bi uporaba internetne povezave v družinskem okviru omogočala, da bi se njen imetnik zlahka izognil odgovornosti za kršitev avtorskih pravic, bi to pripeljalo do manj ugodnega obravnavanja oseb, ki – ker živijo same – ne omogočajo dostopa do svoje internetne povezave drugim družinskim članom. Vendar čeprav osebe, ki živijo v družini, z vidika pravice do spoštovanja družinskega življenja niso v enakem položaju kot tiste, ki živijo same, take razlike v položajih ni, kar zadeva odgovornost za kršitve avtorskih pravic. Tako zgolj okoliščina, da nekdo živi skupaj z drugimi družinskimi člani, ne more samodejno povzročiti izključitve te odgovornosti.

43. Na drugem mestu člen 54 Listine določa prepoved zlorabe pravic, priznanih v njej. Res je, da je ta člen usmerjen predvsem proti dejanjem, ki so pod pretvezo pravic, priznanih z Listino, v resnici namenjena boju proti temeljnim pravicam ali njihovi odpravi.¹⁵ Kršitev pravice intelektualne lastnine očitno ne pomeni tovrstnega dejanja.

44. Ob tem pa prepoved zlorabe pravice že dolgo spada med splošna načela prava Unije.¹⁶ Na podlagi tega načela posamezniki ne morejo z zlorabo uveljavljati pravic, podeljenih z določbami prava Unije, da bi pridobili ugodnosti, ki izhajajo iz tega, ne da bi bil ogrožen cilj teh določb.

45. V postopku v glavni stvari M. Strotzer trdi, da mu ni mogoče pripisati odgovornosti za kršitev avtorskih pravic, storjeno prek njegove internetne povezave, ker so imele dostop do te povezave tudi druge osebe, in sicer njegova starša. Poleg tega zatrjuje, da njegova starša sploh nista seznanjena s programsko opremo, uporabljeno za storitev te kršitve, niti na svojem računalniku nimata dela, ki je bilo nezakonito dano na voljo javnosti.

46. Zato mora predložitveno sodišče preveriti, ali M. Strotzer ne zlorablja pravice do varstva družinskega življenja, ker se nanjo sklicuje ne zato, da bi svoje družinske člane zaščitil pred morebitno odgovornostjo za kršitev avtorskih pravic, s katero ti člani očitno nimajo nobene zveze, temveč le zato, da bi se izognil lastni odgovornosti za to kršitev. Če bi to veljalo, pravica do varstva družinskega življenja ne bi smela biti ovira za varstvo intelektualne lastnine imetnikov navedenih avtorskih pravic.

13 Glej sodbo Bundesgerichtshof (zvezno sodišče) z dne 30. marca 2017, I ZR 19/16, Loud, ki je bila izdana po vložitvi predloga za sprejetje predhodne odločbe v obravnavani zadevi.

14 Glej v tem smislu sodbo z dne 16. julija 2015, Coty Germany (C-580/13, EU:C:2015:485, točka 42).

15 Glej Woods, L., „Article 54 – Abuse of Rights“, v: Peers, S., Hervey, T. K., Kenner, J., in drugi (ur.), *The EU Charter of Fundamental Rights: A Commentary*, Hart Publishing, Oxford-Portland (Oregon), 2014, str. od 1539 do 1559.

16 Za novejšo uporabo glej sodbo z dne 6. februarja 2018, Altun in drugi (C-359/16, EU:C:2018:63, točka 48 in naslednje).

Predlog

47. Glede na navedeno Sodišču predlagam, naj na vprašanji za predhodno odločanje, ki ju je postavilo Landgericht München I (deželno sodišče v Münchnu I, Nemčija), odgovori:

Člen 8(2) Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi in člen 13(1) Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2004/48/ES z dne 29. aprila 2004 o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine je treba razlagati tako, da ne določata obveznosti, da se v nacionalnem pravu držav članic uvede domneva odgovornosti imetnikov internetne povezave za kršitve avtorskih pravic, storjene prek te povezave. Če pa nacionalno pravo tako domnevo določa, da bi se zagotovilo varstvo navedenih pravic, jo je treba uporabljati dosledno, da se zagotovi učinkovitost tega varstva. Pravice do spoštovanja družinskega življenja, priznane s členom 7 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, ni mogoče razlagati tako, da se imetnikom odvzame vsakršna prava možnost, da zavarujejo svojo pravico intelektualne lastnine, določeno v členu 17(2) Listine o temeljnih pravicah.